

II. REGULA.

1674 **O**bligatio juramenti fulti homini est personalis. Quia essentialiter oritur ex intentione jurantis.

1675 Hinc obligatio juramenti non transit ad hæredes jurantis, etiamsi ille non solum pro se, sed pro aliis juraverit.

Obligatio vero contractus transit ad hæredes, quia est realis, & res transit cum suo onere: unde hæres non solvens contractum juratum defuncti, non peccat peccato perjurii, sed iniustitia, si contractus est validus. Si autem contractus est invalidus, ad nil tenetur.

1676 Similiter, si jurans solum tenebatur vinculo juramenti, hæres ad nil tenetur; unde hæres non tenetur solvere mutuanti usuras juratas ab eo, cuius est hæres, nec pecuniam ab eo jurata latroni pro liberatione, quia ille solum vinculo juramenti ad tales solutiones tenebatur.

1677 Deinde, si fuscipiens officium, jure aliquo servare, eo-decedente, obligatio eadem servandi non transit ad successorem, nisi ex jure aut statuto sit annexum officio, & tunc fuscipiens ad eadem observanda tenetur, non ratione juramenti sui prædecessoris, sed ratione statuti, aut legis obligantis singulos in tali dignitate constitutos ad ea servanda.

III. REGULA.

1678 **J**uramentum est intelligendum juxta naturam altius, supra quem cadit. Quia ex Reg. 42. juris in 6. Accessorium sequitur naturam principis.

1679 Ex qua tria sequuntur; 1. Quod quoties licitus est actus, licitum est juramentum; quod tunc solum erit veniale, si fiat sine necessitate, ob defectum judicii: v. n. 1559.

2. Quod quoties licitum est uti equivocatione, & amphibologia, & mendacium salvatur, licitum sit uti juramento. Diana p. 2. tr. 6. res. 30. Ant. à Spir. S. tom. I. tr. 5. n. 52.

Demum 3. Quod juramentum eosdem tacite habeat sensus, intelligentias, conditiones, & restrictiones, quos secundum naturam, jura, consuetudinem, aut acceptationem hominum habet actus, cui adjacet.

1680 Hinc, qui residentiam juravit, potest non residere in casibus à jure permisissim; & qui juravit observare alicujus universitatis statuta, non tenetur servare ea, quæ legitima consuetudine sunt abrogata, aut quæ major pars non observat.

1681 Insuper ad illa tenetur sub pena solum, aut culpa gravi, vellevi, prout ipsa obligant; gr. pecunia, &c. & sit acceptata.

quia tale juramentum nil illis addit, sed solum firmat obligationem, quæ illis aderat.

Hac ratione judices, & alii qui in ingressu officii jurant, non obligantur, nisi pro qualitate obligationis, quæ secluso juramento adest. Id que ex recensita regula 2.

1682 Item, qui aliquid sub juramento promisit absenti, non tenetur, quoque ille, vel alius suo nomine acceptet: quia promissio non obligat, quoque per acceptationem firmetur.

1683 Qui absoluè juravit numquam ludere, est intelligendum de ludo immoderato, minimè de moderato, nisi exprimat se id facere, ut se privet honesta illa recreatione ob mortificationem; quia licet ludus moderatus sit actus virtutis Eutrapelia, melius tamen est ab eo ob mortificationem abstinere.

1684 Qui absoluè juravit numquam ludere; non intelligitur per interpositam personam; obligatio enim juramenti est strictè interpretanda, ut minus obliget. Ita Tamb. cit. & Ant. à Spir. S. tom. I. tr. 5. dis. 5. sett. 30. n. 144.

1685 At melius dico, attendendum esse finem, nam vel juravit, ne pecuniam amitteret, vel ne in rixas, aut blasphemias prouumperet. Si primum, obligatur abstinere à ludo, etiam per interpositam personam. Bonac. tom. 2. disp. 4. q. 1. p. 19. num. 5. Minime si secundum, quia in primo casu utrobique idem finis, non sit in secundo; & ex Reg. 72. juris in 6. Qui facit per alium, est perinde, ac si faciat per seipsum.

1686 Pariter, qui juravit numquam ludere, ludere potest alieno nomine, si finis servetur, ut esset, si finis fuerit pecunias non amittere. Secus, si finis non servetur, ut esset si finis fuerit vitare temporis jacturam. Quod si finis fuit vitare blasphemias, & rixas, tunc, ut abstineas, requiritur, quod expertus sis; te ludendo alieno nomine, & pecunia, solum in rixas & blasphemias prouumpere.

1687 Si jurasti puellæ eam ducturum in uxorem, si nondum per se, nec per alium acceptavit, potes non implere, & propria auctoritate juramentum infringere, quia hæc est natura promissionis in utilitatem hominis factæ, ut non jam acceptata non obliget, & retractari possit. Si sit acceptata, potes Religionem ingredi, ex jure Canonico, cap. ex publico, de converso conjugato. Ubi sponsis etiam initio matrimoniorato conceditur facultas per beneplacitum ad ingressum Religionis, à fortiori absoluè conceditur ante matrimonium. Secus est dicendum, si promissio jurata sit de alia re, v.

Hic
gr. pecunia, &c. & sit acceptata.

De II. Praecepto Decalogi. Cap. II.

1688 Hic distinguere oportet juramentum promissorum propriè dictum à juramento promissorio, quod habet rationem voti: Illud habet rationem voti, quod est factum in gratiam solius Dei, & non alterius: Illud est propriè dictum, quod est factum in gratiam hominis.

1689 De primo discurrendum est sicut de voto. Hinc si in gratiam solius Dei promisisti puellæ eam ducturum in uxorem, non tenet ex se juramentum: quia est impeditivum majoris boni, nempe cœlibatus. Quod si non sit impeditivum majoris boni, ut si jures dare certam eleemosynam pauperi in gratiam solius Dei, tenet, & obligaris, etiam ante pauperis acceptationem, quia Deus statim acceptat.

1690 De secundo, puta, si jurasti eam ducturum in uxorem in sui, aut parentum gratiam, jam dictum est n. 1622. & 1687.

1691 Alumnus Seminarii, qui juravit ad patrem, etiam Anglicanam, regredi, aut statum Clericalem fuscipere, eo non obstante, potest religionem ingredi; quia hic status uti majoris perfectionis semper censetur exceptus: v. n. 1686.

1692 Si sub juramento promisisti alteri dare equum, aut hunc equum, non potes compensare, dando rem alterius speciei, v. g. pecuniam, aut alium equum: quia hæc est natura promissionis, ut sit adimplenda in specie promissa, unde non sufficit aequivalens.

1693 At licet in rebus diversæ speciei non sit locus compensationi, adeo locus retentio- ni, donec debita solvantur. Nec retinen- tis est perjurus, quia ex jure juramentum solven- di involvit hanc tacitam conditionem: Nisi legitimam excusationem habeat: Et nisi sit ju- stè impeditus.

1694 Si autem sub juramento promisisti sol- vere centum aureos, centum coros tritici, &c. potes uti compensatione non solvendo, si alter tibi debeat totidem aureos, aut coros tritici, quia compensatio est quedam solu- tio, & satisfactio: quod est verum, tam in debitibus post, quam ante juramentum contrac- titis; quia juramentum est interpretandum suis- se emissum à jurante, ea intentione, quæ si- bi utilior, & commodior.

1695 Quod si, quando juravit, habuit expressam intentionem non utendi compensa- tionem, & eam declaravit, non potest compensa- tionem uti. Si vero non declaravit, sed tacite retinuit, potest compensatione uti: quia promissio illa sub ea qualitate, non utendi com- pensationem, cum non fuerit declarata, non fuit à creditore acceptata, adeoque non obligat.

Examen Ecclesiast.

1696 Qui juravit non revelaturum secre- tum, non tenetur, quoties habet jus mani- festandi.

1697 Rectores, &c. qui jurant servare se- cretum super iis, quæ in consistorio tractan- tur, sub mortali tenentur, juxta gravitatem rei, quæ tractatur. Aperire aliquid, quod non cedit in damnum, aut præjudicium Reipubli- cæ, publici officii, aut tertii, esse veniale ait Ant. à Spir. Sanct. tom. I. tr. 5. dis. 1. sett. 21. n. 153. cum Sanc. & Palao.

1698 Officiales, qui jurant servare taxam à Principe præscriptam, ad illam tenentur; & si plus accipiant, restituere debent. Nec obstat consuetudo in contrarium, si sit, quod officiales plus recipiant elam, & Princeps non con- sentiat, sed sciens puniat.

1699 Juramentum, quod medici emittunt de servando Decreto Pii V. quod est, ut infirmum moneant de Sacramentis, & tertia die non vi- tent, si confessus non sit; est intelligendum, prout Decretum Pii est in usu. Ant. à Spir. S. cir. Qui addit, Decretum Pii fuisse consuetu- dine abrogatum.

1700 Scholasticus interrogatus, an locutus fue- rit cum aliquo ex oppositoribus, aue illius domum fuerit ingressus, potest respondere negativè, si verba aut ingressus, domus non fuerunt subornationis causa, quia hoc esse debet mens Judicis interro- gantis, Ant. à Spir. S. cit. sett. 9.

CONDITIONES IN JURAMENTO.

1701 Promissio, & inde juramentum ei ad- jacens, plures conditiones generales tacite involvit, 1. Si potero; quia ad impossibili- le nemo tenetur, 2. Si licet; quia promissio non est vinculum iniquitatis, 3. Salvo jure, & auctoritate Superioris; quia nemo potest se obligare in præjudicium Superioris, unde hic in materia præjudiciali potest juramentum irri- tare, 4. In promissione mutua: Si alter fidem servet, ex Reg. 75. juris in 6. Frustra sibi quis fidem postulat ab eo servari, cui fidem à seprasti- ram servare recusat.

5. In donatione, Si alter ingratus non existat, 6. In fidejussione, Si principalis excutiatur: Un- de, qui sub juramento fidejussit, non obligatur solvere, nisi prius principalis excutiatur, 7. Si is, in cuius gratiam fulta est promissio, accep- taverit, aut saltem tacite non remiserit, 8. In quavis promissione, aut juramento, Si res non fuerint notabiliter mutata.

1702 Hinc, qui cum juramento promisit nuptias puellæ diviti, Virgini, bonæ famæ, sanæ, &c. si hæc evadat pauper, non habens dotem competentem, deflorata, malæ famæ, in-

infirma, non tenetur illi stare. Nec qui promisit contractum societatis; si socius notabiliter rixosus, & molestus evadat, &c.

1703 Imò non teneris implere juramentum de ducenda in uxorem muliere, cum quae es fornicatus, si illa evadat fornicaria, vel accidat aliud impedimentum contrarium legi desponsationis: sic si evadat leprosa, paralytica, vel notabiliter deformis. Si verò eam duxisti, non potes dimittere, cap. Quemadmodum de jurejur.

IV. REGULA.

1704 Juramentum non censetur fallum in præjudicium tertii, C. venientes, cum contingat. De juram. & C. quamvis postulatum, De papalis in 6. quia esset illicitum.

1705 Hinc, qui juravit solvere centum Petro creditori posteriori, debet ea solvere Paulo creditori anteriori, si alia non habeat.

1706 Item licitum est revelare secretum naturale juramento firmatum, si sit graviter alteri, aut sibi nocivum. Diana p. 6. trah. 6. ref. 60. Tamb. tom. 1. n. 21. Quia nemo intendit se obligare alteri ad secretum naturale in concurso gravis mali proximi, & maximè proprii. Nemo enim magis proximus est (ait Diana) quam quisque sibi. Tum quia secretum illud est veluti quodam depositum apud me occultatum, quod non teneo cum tanto incommodo servare occultum.

1707 Suadetur à pari. Non minus namque habet quis jus ad famam, quam ad secretum; & tamen licitum est detegere crimen occultum alterius, v. g. quod famulus sit fur, &c. ad vitandum grave malum proximi, & maximè proprium. Cit. DD. cum Com. Ita est dicendum in casu secreti naturalis, quoniam sicut nemo habet jus ad famam cum damno proximi, & innocentis; sic nemo habet jus ad secretum naturale cum damno proximi, & innocentis.

1708 Hoc autem est intelligendum cum tripli limitatione. 1. Si secretum non concernat bonum publicum; puta fidei, Regni, Patriæ, exercitus; sed particulare, quia bonum publicum est præferendum privato. 2. Si non sit alia via ad malum vitandum. 3. Quod reveletur illi, cui prodeesse, & non obesse potest.

1709 Non tenet juramentum præjudicantis iuri Superioris, cap. Venientes. De jurejur. Nec contrarium iuri, cap. ad nostrum ibid. Contra utilitatem Ecclesiæ, Greg. XIII. Const. 93. Inter Apostolicas. De non testificando contra aliquem, c. constitut. De Testibus.

1710 Tenet juramentum factum in damnum proprium, si potest sine peccato servari, Conc.

Lateranense 3. tit. de juram. c. 3. Sed potest relaxari, ibid. cap. 1.

DUBIUM IN JURAMENTIS

1711 R. Esolvatur, ut in Votis, infra à n.

CESSATIO JURAMENTI

1712 C. Ontingit, ut in Votis, infra à m.

1906.

1713 Juramenta in utilitatem hominum præstata, irritare possunt omnes, qui habent potestatem dominativam. Directè, si sit eis subiecta voluntas jurantis. Indirectè, si sit eis subiecta materia juramenti.

1714 Hinc Papa potest irritare juramenta de renunciando beneficio, de non alienandis rebus Ecclesiæ, &c. quia sunt de materia subjecta dispositioni Papæ.

1715 Superior Regularis juramenta subditorum, quia ratione Voti obedientiæ, eorum voluntas est plenè superiori subjecta.

1716 Vir respectu uxoris, uxor respectu vi-ri, & dominus respectu servi; si juramenta illis præjudicent, aut sint de materia illis subjecta, ut dicimus de Votis.

1717 Juramenta verò promissoria hominis, cuius voluntas non est alteri subjecta, de materia, quæ pariter non est alteri subjecta, nec præjudicans, facta homini, & ab eo acceptata, non possunt commutari; etiam in melius, nec dispensari, nec irritari, nisi ipsa pars consentiat aut remittat: ut in n. 1687. Quæ remissio propriæ non est relaxatio; quia non est actus jurisdictionis spiritualis; nec irritatio, quia non est actus potestatis dominativæ; sed reducitur ad irritationem, quatenus est actus dominii in materiam promissam, ut potest acceptatam.

1718 Potestas relaxandi juramenta competit soli superiori, & judici Ecclesiastico, quia est actus jurisdictionis spiritualis, quoniam juramentum est actus religionis. Unde licet Princeps temporalis circa res, in quae est dominus, possit remittere, seu irritare juramenta, non minus quam quilibet privatus circa alias res, ut in casu injuria, metus, vis &c. de quibus supra; relaxare spectat ad potestatem Ecclesiastica. Ant. à Spir. Sanct. Palaus disp. 3. de juram. p. ult. num. 4.

1719 Ex Concil. Elibertino, Puero ante annos quatuordecim non coguntur jurare. Puella quoque si in puerili astate in domo Patris, illo nesciente, se juramento confinxerit, & si Pater statim, ut audierit, contradixerit; vota ejus, & juramenta irrita erunt.

1720 Causæ relaxandi juramentum sunt, suis extortum cum injustitia, injuria, vi, me-

De II. Præcepto Decalogi. Cap. II.

183

metu; vel suis emissum cum temeritate, ira, perturbatione, aut levitate; vel quia fuit emissum in favorem excommunicati.

JURAMENTA IN DEI GLORIAM
PRÆSTITA

1721 Possunt commutare, dispensare, & irritare, qui possunt respectivè vota.

1722 Juramentum in Dei gloriam emissum potest quis in melius propria auctoritate commutare.

1723 Confessarii Regularis habent potestatem commutandi juramenta, & vota facultatum, & exterorum, ac in iis dispensandi, exceptis quinque reservatis; quæ tamen in nullo deficiunt, quia alias non sunt reservata; de quibus infra de votis. Et exceptis juramentis promissoriis à tertio acceptatis, ex Priv. Pauli III. per Bullam 7. Cum inter tantas, 3. Junii 1545. quoad vota, extenso ad juramenta à Gregor. XIII. Rodr. tom. 3. q. 3. Diana p. 3. trah. 2. ref. 9. Tamb. tom. 1. lib. 3. cap. 7. §. 3. à num. 8. Ant. à Spir. S. in dict. regul. trah. 2. disc. 3. n. 80. v. n. 1962.

1724 Insuper rescindere possunt tractatus, & juramenta relaxare, ab uxore, aut filio familias, ex metu gravi reverentiali, aut precibus importunis emissa ad favorem mariti, aut parentis; ut fidejussio pro marito, aut patre; promissio de solvendis eorum debitis; renuntiatio hæreditatis juramento firmata. Diana p. 3. trah. 5. ref. 28.

1725 Ubi ait, quod duplex sit reverentia, una simpliciter, & in gradu positivo, altera nimia, & in gradu superlativo. Prima est, quando persona patris talis conditionis est, ut ei debeatur reverentia simpliciter; ut si sit ignava, aut vilis, ita ut filius audeat dicere: Nolo: tunc ad constituendum metum reverentialem gravem non sufficit sola præsentia, sed requiritur, quod præcedant verbera, aut mina. Secunda est, quando persona patris est talis conditionis, ut ei debeatur reverentia nimia; & tunc sola præsentia ejus sufficit ad constituendum metum gravem.

1726 At nec Episcopi, nec Regularis dispensare possunt in juramentis, quæ adjacent actibus ex se perpetuis: hujusmodi est juramentum professionis fidei, juramentum, quo quis confirmet professionem religiosam jam emissam, matrimonium jam initum, & statum Sacerdotis jam suscepsum. Tamb. cit.

1727 Si jurasti in Dei gloriam, & charitatis intentu, certam dare eleemosynam determinato pauperi, potest pauper obligationem remittere; quia in hoc juramento tacita adest conditio: Dummodo si pauper, in cuius commodum pro-

missio facta est, rem promissam acceptare non recuso. Si vero nullum determinasti pauperem, nullus erit, qui obligationem remittat. Ant. à S. de juram. tr. 5. disp. 1. sect. 28. n. 192.

RESTRICTIO MENTALIS

1728 E st duplex, purè mentalis, & est,

quando significatio vocalis à sua generalitate contrahitur precisè per actum internum: ut si quis requisitus, an illac transferit Petrus, respondeas: Ita non transiit: per folium actum internum mentis intelligens, per manicam.

Non purè mentalis est, quando significatio vocalis à sua generalitate contrahitur, non per solum actum internum, sed per aliud additum exteriorum, quod sit limitatum verborum, & significatur cum illis: ut cùm D. P. Franciscus à ministris justitiae requisitus, an illac transisset delinquens, positis intra manicam manibus, respondit: Ita non transiit: plenam responsionem ex verbis, & actione externa componens.

1729 Amphibologia, & equivocatio est, quæ importat sensum diversitatem; quod si verba determinè unam habent significacionem, & alia addatur per purum actum internum mentis, dicitur equivocatio per puram restrictionem mentalem, ut liquet in primo exemplo. Si vero verba, & signa externa, ex se habere possint plures sensus, & significaciones, dicitur equivocatio externa, non purè mentalis: his præmissis.

1730 Dico 1. Restrictio purè mentalis, & amphibologia, seu equivocatio facta per restrictionem purè mentalem, est illicita, quia includit mendacium, quod est ab intrinseco malum; tunc enim habetur mendacium, quando locutio externa est difformis menti: talis est locutio cum restrictione purè mentali; unde, si tu, qui pescis comedisti, interrogatus, an comederis, respondeas, non comedi, mente sola addendo, carnem, mendaces, & si addas juramentum, es perjurus; quia locutio tua absoluta est generalis, ac proinde est difformis conceptui mentis, qui est propositio cum addito particulari; hinc amphibologiam, & equivocationem cum restrictione purè mentali damnavit Innoc. XI. in tribus prop. 26. 27. & 28. quas vide in pag. 5. v. n. 1757.

1731 Dico 2. Restrictio non purè mentalis, sed externa, & amphibologia, seu equivocatio per verba, aut signa externa per se equivoca, est licita in omnibus casibus, in quibus quis habet jus ad occultandum secretum; non est autem licita in aliis casibus. Prima pars probatur; quia talis locutio externa, licet apud

faciliter ab audiente percipiatur, quantum est ex se, habet significationem conformem conceptui interno mentis loquentis, nec est sic facta animo decipiendi, sed occultandi secreturn, ad quod celandum habet jus, adeoque non includit mendacium: Mendacium namque definitur, quod sit enunciatio falsa cum conscientia opposita, & cum voluntate fallendi; ac prouidè est licita, & addi potest juramentum sine perjurio, imò etiam licite, si adsit rationabilis causa jurandi.

1732 Hujusmodi autem restrictio externa significationis generalis verborum potest dupliciter fieri; primò per verba ex se æquivoca; secundò per circumstantias, & signa externa, quæ ex se habent verba limitare, & consignificare cum illis; locutio namque non fit solis verbis, sed etiam completur ex circumstantiis personæ, loci, temporis, & negotii, de quo agitur, ac ex signis externis: hinc si quis pro aliqua gratia rogatus respondeat, faciam, sed simul manum erga tergum vertat, idem dicit ac non faciam.

In qua re est maximè attendendum, quod sicut diversæ sunt humanæ materiæ, ita quælibet proprium habet modum loquendi, & propria vocabula; proprium, inquam, habet Poesis, proprium Rethorica, sic Tropus, Ironia; Hyperboles, &c. sic & proprium habet secretum de jure occultandum: qua consideratione multæ locutiones tam humanæ, quam sacra Scripturæ, à mendacio liberantur, ut est illa, qua amicus amicum alloquitur, dicens, Omnia mea tua sunt, &c.

1733 Hinc confessarius interrogatus de muliere (cujus adulterium in Confessione cognovit,) an mulier adulterium commiserit, non debet tacere, quia qui tacet, consentire videtur, sed licite respondet: nescio, non commisi, &c. mente retinendo, ad dicendum; quia hoc additum internum restrictivum, satis exprimitur per circumstantiam externam sigilli, & sacramentalis confessionis, quæ cum verbis locutionem complet conceptui mentis conformem.

1734 Sic alius à marito interrogatus de occulto adulterio uxoris nobilis, respondet nescio, retinendo in mente, ad dicendum; quod additum exprimitur per circumstantiam externam negotii, & sigilli naturalis; imò, si id habuerit ex auditu, potest accipere verbum nescio, secundum propriam & rigorosam significationem, prout negat scientiam, quæ cognitionem evidenter importat, quam non habet ille, qui notitiam ex auditu hominis fallibilis accepit.

1735 Sic Reus, semiplena probatione, aut infamia non præcedente, à Judice interroga-

tus, an delictum fecerit, licite responderet, non feci, mente addendo, ad dicendum tibi tanquam Judici. Idem si interrogetur à Judice incompetente: in quibus, & similibus casibus, responsio est facta conformiter ad mentem interrogantis; quia j. lex interrogat ut persona publica, & consequenter de delictis ipsi tamquam judici de jure manifestandis: unde si juramentum exigatur, non erit perjurium.

1736 Sic minister S. Officii, qui est ligatus juramento servandi secretum, super aliquo arcano requisitus potest celare, modo quo confessarius, dicendo, Nescio: nam intelligitur, quod nescit, ut homo privatus est; quod subintelligitur non ex restrictione mentali, sed ex ipso intrinseco officio Consultoris, &c. Item potest uti circumlocutione: Gauderem quidem id scire, ut sibi satisfacerem; quo pacto nec affirmit, nec negat id scire, Cardenas, dicit. 19. c. 6. n. 60.

1737 Eodem modo discurrit Busemb. de ju-

rimento exacto per vim, metum, injuriam, v. g. à latronibus, ut tu liber factus des lytrum; à marito, ut uxor fateatur adulterium occultum; si tale juramentum sit additum restrictioni non purè mentali, sed externæ, vel per signa externa determinata, vel per verba ex se æquivoca sufficientia ad internam restrictionem significandam: v. n. 1648. 1676.

1738 Secunda pars assertionis probatur; in aliis namque casibus, in quibus quis non habet jus occultandi, non est licita in locutionibus restrictio externa præfato modo explicata, non quia includat mendacium, sed quia humanae societas, & humanum commercium exposcit, ut utamur vocabulis secundum communem significationem; nam æquivocationibus, & signis difficultibus, humanum commercium perturbatur.

1739 Quæ ratio cessat in prioribus casibus, quia in illis commercium humanum potius justificatur, quam perturbetur; nam humanum commercium non debet esse contra jus humanum: nec officit, quod regulariter extalibus locutionibus decipiatur audiens, quia id per accidens sequitur; nam intellectus perspicax posset veram significationem locutionis percipere, & simul imprudentiam suæ interrogationis advertere, si signa, verba, circumstantias externas, & gravitatem rei, atque jus alterius de secreto occultando consideraret; signa namque supponuntur per se significativa, & restrictiva conformiter ad mentis restrictionem, atque perceptibilia; & sic loquens intendit celare secretum, ad quod habet jus, minimè audientem decipere; nec ejus deceptionem, quam prævidet, vitare tener-

tur cum suo aut aliorum gravi incommodo, quia tunc est deceptio accepta, non data, ut de scandalo passivo, n. 326.

DE JURAMENTO JUDICIALI.

1740 C Laritatis gratia, hoc q[uod] si me expediam.

QUÆRES

A Nà perjurio, & à mortali excusetur reus, qui Judici interroganti veritatem tacet, aut amphiboliis & æquivocatione uitatur?

Primo. Ob stoliditatem ex Judicis præsentia causatam.

Secundò. Si non præcessit infamia, semiplena probatio, nec gravia indicia extent.

Tertiò. Si præcessit semiplena probatio, causa tamen sit capitalis, aut ex gravioribus, puta mortis, jacturæ honoris, aut suorum bonorum. Hic est sermo de reo, quia de teste satis agitur in tr. de denunciationibus tom. 2. maximè à n. 73.

AD PRIMUM

1741 R Esp. cum distinctione: Vel enim stoliditas est talis, ut plenam advertentiam malitia gravis perjurii impedit, vel non. Primum potest contingere, quatenus ex Judicis præsentia, & in expectata ejus interrogatione, excitatur in reo vehementissima passio sensitiva, quæ ita ejus rationem perturbat, ut non advertat ad malitiam gravem perjurii taliter quod quasi nesciat, quid dicat, aut faciat; & si adverbit, non plene, & distinctè, sed in confuso. Et tunc certum est, reum à perjurio mortali excusari, quia ex communi & certa Theologorum doctrina, ad peccatum mortale requiritur voluntarium perfectum, videlicet, quod actus sit patratus cum plena advertentia malitia gravis, & cum pleno voluntatis consensu; ita ut ex alterius defectu excusetur quis à calpa mortali: ut infra de peccatis.

1742 Vel non impedit, quatenus Judicis præsentia, & interrogatio reum terret, ob timorem poenæ, quam prævidet: at non ita ejus rationem perturbet, ut non advertat: sed plenè adverbit ad crimen, quod committit, & ad gravitatem perjurii. Et quidem mortaliter peccat, & est tamen in foro interno, quam in externo, perjurus, si veritatem neget, aut utatur æquivocatione cum restrictione purè mentali, quia est mendax, & juramentum mendacio addit. Imò etiam mortaliter peccat, si utatur æquivocatione, & restrictione non purè mentali, sed externata, quia reus legitimè interrogatus, tenetur sub mortali de plano respondere secundum men-

tem Judicis interrogantis, Melphi, in præst. crim. verb. Reus, Scaccia cap. 18. num. 49. cum communi: v. n. 1738.

Quia sic exposcit humanae societas, & bonum publicum Reipublicæ, quæ perturbaretur, & periret; nullus namque eset de suo honore, re, & vita securus, si absolutè libertate reis non respondere secundum mentem Judicis legitimè interrogantis; sed æquivocationibus & restrictionibus externis juxta propriam mentem.

Unde quamvis ob externationem conscientiae propriæ, liberaretur à mendacio, & inde à perjurio, quatenus enunciatio cum externatione illa non eset opposita, sed conformis conceptui propriæ mentis; liberari non posset à culpa mortali, in quantum non eset conformis menti interrogantis. Imò in foro externo haberetur perjurus.

Tum quia tenetur obedire Superiori justa præcipenti, D. Thom. 2. 2. q. 69. art. 1. G. 2.

1743 At in præst., quod stoliditas ex præsentia Judicis mentem rei ita perturbet, ut plenam advertentiam tollat, raro, aut numquam contingit, & non nisi in persona maximè pusillanimi. Regulariter autem advertentia non tollitur, sed potius acuitur, ut constat ex astutiis, quas rei speculantur, & quibus utuntur in respondingendo, ut delicta occultent, aut minuant.

AD SECUNDUM

1744 R Esp. excusari à perjurio, & mortali, Tamb. tom. 1. libr. 3. cap. 4. S. 3. n. 2. Delpene tom. 1. pag. 563. n. 18. Castropol. Diana, & Com. apud ipsum; quia tunc Judex non legitimè interrogat: unde reus habet jus occultandi; & inde potest licite taceare, aut æquivocatione ac restrictione uti, satis externa per circumstantiam Judicis; Judex namque interrogat ut persona publica, adeoque de delictis Judicis de jure manifestandis; unde reus si neget erimen, quod patravit, dicendo, Non feci, intelligendo, ut manifestandum ribi tamquam Judici, verum dicit, & judex hanc restrictionem externatam per circumstantiam Judicis potest satis advertere, si non sit legitimus, aut non legitimè interrogat, quatenus nulla præcessit semiplena probatio: v. à n. 1734 ad 1735. quia bonum publicum expicit, ut reus, aut testis pareat legitimo judici, & legitimè interroganti.

1745 Idem docet Simanca tit. 42. num. 13. de hæretico occulto, quia Matth. 11. Jugum Domini suave est, & onus leve; esset autem res gravissima obligare aliquem, ut se prodat sine indiciis interrogatus. Unde D. Chrysostom. super epist.